

PRIMORSKI LIST

Poučljiv list za

slovensko ljudstvo na Primorskem

Vse za vero dom cesarja!

Štev. 34.

„Primorski List“

izhaja vsaki 1., 10. in 20. dan v mesecu. Cena za celo leto 1 gl. 30 n., za pol leta 65 nov. Posamezne številke se dobivajo v tabakarnah: Nunske ulice in Šolske ulice po 4 nov.

V Gorici, dne 1. decembra 1896.

Vredništvo in vpravništvo

nan je v Gorici, Nunske ulice št. 10. — Nefrankovana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Oglase in naznanila sprejema vpravništvo po pogodbi.

Msgr. dr. Anton Mahnič

je imenovan škofom na Krku.

Srčno čestitamo novoimenovanemu škofu, a zajedno nam srce polni žalost, da izgubimo iz svoje srede prvobuditelja katoliške zavesti med Slovenci!

Msgr. dr. Anton Mahnič je rojen v Kobdilju na Krasu dne 14. sept. 1850 in je bil dne 30. avgusta 1874 v mašnika posvečen. Bil je prefekt in pozneje vodja deškega semenišča. Na Dunaju je postal doktor bogoslovja. Od l. 1881 je profesor sv. pisma nove zaveze v goriškem semenišču. Odlikoval se je posebej po temeljitem modroslovnem znanju ter izdajal jedini slovenski znanstveni list „Rimski Katolik“. L. 1894 imenoval ga je sv. oče tajnim komornikom.

Nekateri slovenski listi se na surov način zaganjajo v osebo novoimenovanega škofa, židovski listi pa se vesele, ker je novi škof baje nasproten slovenskim agitacijam. Najdostojneje, in to moramo biležiti, je to vest vsprejela „Edinost“, ki med drugim pravi: „Z ozirom na to imenovanje nas ni malo ne moti pogled v minulost, ampak mi hočemo računati le z bodočnostjo“. Da bodočnost pokaže, da novi škof bode vodil škofijo v duhu čiste pravičnosti, pa bode tudi dobrohoten oče proganjanim in zatiranim. Ničevno je veselje židovsko italijanske klike. — Iz srca mu kličemo na mnogaja leta!

„Jugoslovanski klub“!

Kje smo? Tako se mora vsak resen politik slovenski povpraševati v zdajnih dneh.

„Jugoslovanski klub“ bode skoraj gotovo v kratkem „dejanje“! Od tega kluba pa si mnogoteri obečajo „zlató dobo“ za Slovence, dobo „miru“ in „složenega delovanja“ za prospel narodov! Prav! Mi se svojega stališča nikedar in nikoli nismo načelno obsojali „jugoslovanskega kluba“. Mi smo vsikdar bili zanj, seveda le, ako se vere ne izbacne iz političnega načrta njegovega. Mi smo strogo „verski“ in „kato-

liški“ a zavzemamo tudi „odločno“ narodno stališče.

Katera stranka je bila vsikdar najbolj narodna in dejal bi „veslovenska“, če ne ravno stranka, katera je imela za geslo ravnilo naše: vse za vero, dom, cesarja? Ko je to geslo vladalo slovensko politiko, tedaj je bila ideja avtonomne „Slovenije“ najbolj razširjena in udomačena v vseh javnih in zasebnih slov. krogih!

Ko pa se je jela slov. politika odmikati od napominanega gesla, ko se je jelo slov. javno mnenje ohlajati za vero in se je izključno poudarjela le „narodnost“, tedaj zapažali smo žalno resnično, da se je zgubil tudi pojem o Sloveniji. Kdo je oživil in nas opomnil tistega idejela naših mož kakor so bili Bleiweis itd. Kdo je znova in odločno dvignil zastavo avtonomne „Slovenije“, kdo? — Bili so to slov. kršč. socialisti, kateri so v svoj kršč. socialni načrt privzeli tudi točko o avstrijski Sloveniji.

Tako se je tudi tukaj pokazalo, da imajo kršč. stranke memo svojega odločno verskega mišljenja tudi ohranjene čiste in cele narodne idejale! Če pa se je kršč. socialna stranka zavzemala za tak idejal, je pač tudi naravno, da si želi „Slovenijo“, če vže ni možno v resnici, saj v političnem delovanju združeno. Tako „Slovenijo“, pisala je „Edinost“ naj predstavlja novi „klub“?

Kršč. sloven. socialna stranka, sestra stranke kat. shoda, se je prva ogrevala in navdušila za ta jugoslovanski klub.... Če se bo le-ta oživotvoril bo tikala zato prva in glavna zasluga kršč. socij. slov. stranki... Mi se z njo strinjamo in smo prepričani, da bodo naši kat. narodni poslanci, kakor so sicer navdušeni za jugoslovanski klub, vender tudi in vsikdar povdarjali cela čista verska načela svojih strank! Da, mi smo prepričani, da le ta nova toli zaželjena jugoslovanska koalicija ne bo lik zloglasni koaliciji mej kršč. strankami in židovskimi liberalci, ne, nač. la verska ne bodo izčrtana iz političnega načrta kršč. kat. zastopnikov kršč. kat. slov. ljudstva! Sloga in zveza bo — v narodno gospodarskih zadevah!

Načelna razlika bo trajala še nadalje mej posameznimi strankami, če se ne združijo na versko narodni podlagi, kar mi srčno želimo, kar Bog dal! Načelna razlika se bo i nadalje javljala v časnikih raznih barv; le tista načelna razlika se bo i zanaprej in še posebič pri prihodnjih volitvah najjasneje kazala in izpričala!

Mi se bomo držali starega gesla: vse za vero, vse za narod, vse za Avstrijo! Ne samo: vse za vero, niti samo: vse za narod! obojno bomo povdarjali, v tem smislu ljudstvo i za naprej vzgajali, dokler je ne vzgo-

jimo, da bode poslala pristne svoje zastopnike v zbor, da bode jugoslovanski klub ves tudi načelno krščanski klub!

Jugoslovanski krščan. - socijalni klub. Klub se vsem in pristnim kršč.-socijalnim političnim načrtom, to je in bode naprej naše geslo!

Politični pregled.

Notranje dežele.

Jugoslovanski klub. Slovenski in hrvaški poslanci so imeli posvetovanje glede ustanovitve jugoslovanskega kluba, v svrbo odločnega postopanja v narodnostnih in gospodarskih vprašanjih. Vršila se bodo pogajanja med raznimi političnimi strankami.

V centralno komisijo za pregled zemljiško-davčnega katastra so bili izvoljeni: za Goriško g. Alfred grof Coronini članom, Sig. grof Attems namestnikom; za Trst pl. Burgstaller članom, Ivan Nabergoj namestnikom, za Istro dr. J. Suran advokat v Montoni, članom, dr. M. Laginja namestnikom, za Kranjsko baron Berg, članom, notar I. Kersnik namestnikom.

Državni zbor. V proračunskem odseku govoril je posl. dr. Gregorčič o naših šolskih zadevah, posebnó o slovenski šoli v Gorici. Isti poslanec se je krepko potegoval za predelsko železnico, toda so zmagali kranjski poslanci z bohinjsko železnico. Na to je dr. Gregorčič zahteval krajevno železnico od Sv. Lucije do Kobarida. Državni zbor je Wurmbrandov predlog o podeželenju zavarovanja vrnil odseku t. j. ga je pokopal. Vsprejet je bil zakon o povišanju uradniških plač.

Vnanje države.

Mir med Italijo in Abesinijo je sreča za Italijo, ker potrebuje miru, da vsaj nekoliko vredi svoje razmere. Razne vlade so povodom miru čestitale italijanski, najbrže — k blamaži.

Srbski kralj Aleksander je bil na Dunaju gost našega cesarja. Odpotoval je potem v Rim, kjer ga je sv. Oče sprejel in z katerim se je 3/4 ure pogovarjal. Obiskal je tudi Umberta.

Na Francoskem so v državnem zboru nekateri brezbožneži zahtevali, da se podržavijo vse samostanske šole. Teda odklonili so ta predlog, ker bi potem vlada morala celih 68 milijonov več potrošiti. Značilno!

Turške blagajne so prazne. Še vojakov ne morejo več plačevati. Sultan je prosil razne židovske bogataše posojila. Toda ne diši jim.

V Vzhodni Indiji razsaja grozna lakota.

Dopisi.

Z Dunaja, 27. novembra. — Dne 25. t. m. se je sešlo na Dunaji kakih 200 odposlancev duhovščine, in sicer rimsko-katoliških in grško-katoliških, da se posvetujejo o peticiji, katero izroče visoki vladi in državni zbornici radi postave o stalni kongruji, katero je visoka vlada sama predložila. Bile so zastopane skoraj vse škofije tostranske države; najbolj številno pa je bila zastopana goriška nadškofija. Iz Goriškega namreč so bili navzoči: državna poslanca mons. prošt Jordan in dr. Gregorčič, potem dr. Sedej, vodja Auguštimeja, in odposlanca č. g. Grča in Golob. Od drugih krajev je došlo največ Čehov in Rusinov. Ta shod ima ravno v tem posebno važnost, da so se ga vdeležili v mnogem številu tudi duhovni grško-zedinjenega obreda. Ti so prav živo opisovali svoje družinsko gmotno stanje.

Zborovalci so se z malimi premembami po temeljitem in vsestranskem pretresanju svojega stanja zjediniili za peticijo šenthipolitske duhovščine. Navzoč je bil tudi znani dr. Fuchs, kateri je podal zborovalcem znamenita pojasnila.

Zborovanje je trajalo od 2. do 8. ure. Razgovora so se djansko vdeležili goriški zastopniki z dobrim vspehom.

Konečno so zborovalci izvolili odbor dvanajstih udov, v kateri je bil izvoljen tudi zastopnik goriške duhovščine č. gosp. žapnik Grča.

Ta odsek je dobil nalogo, da peticijo konečno vredi, govori z načelniki posameznih klubov držav. zbora in peticijo osebno izroči ministrom. Odsek je dne 26. novembra imel sejo od 9. do 1. ure. Popoldne je v zbornici državnih poslancev priporočil peticijo o kongruji načelnikom klubov.

Vsi so bili jako prijazni z deputacijo in obljubili svojo pomoč.

Tu bodi pripomnjeno, da se je pri shodu govorilo v raznih slovanskih jezikih in tudi v slovenskem. Pri razgovoru z načelniki pa se je govorilo večinoma v češčini in rusčini in deloma tudi v slovenščini. Izvanredno naklonjenost so deputaciji kazali kneza Schwarzenberg in Leichtenstein pa dr. Lueger. Ministrom se je deputacija poklonila v nedeljo in jim peticijo izročila. O tem pa prihodnjic.

Iz Istre. V spomladi ali po zimi tekočega leta je počel izhajati na Reki z vred-

ništvom na Matuljah pri Reki listič: „Prava naša Sloga“. A ta listič je dobil kmalu nadohu in jetiko od prevelikega napora in kričanja, obrekovanja in opravljanja in zaradi tega je šel preko poletja se zdraviti in sedaj meni da je zdrav in čvrst in zopet je počel z dnem 14. nov. svoje tedensko delovanje. V kakem smislu da če list delovati, kaže nam njegov ogovor na cenjene čitatele, namreč da če se boriti zoper naše dosedajne narodne poslance, osobito zoper Spinčiča in Laginjjo, trdeč, da oni niso zavzeti za blagor isterskega naroda, da so namreč oni krivi da se je upeljala v Istri šolska taksa t. j. da mora vsak oče plačati na leto 3 for. od otroka, koji obiskuje šolo. A niti Spinčič niti Laginja niti nobeden, ne slovenski in ne hrvatski isterki poslanec ni bil navzoč — bili so namreč prisiljeni popustiti Poreč ono vreme kadar se je v deželnem zboru dne 30. januarja 1896 na jednoglasno glasovanje deželnozbornske večine obstoječe iz samih talijanskih poslancev ta predlog sprejel in odobril a dne 7. avgusta 1896 bil je tudi potrjen. In sedaj je velika vika med siromašnim narodom in to niso malenkostne stvari, ker ako imajo kateri stariši 3 šole obiskajoče otroke — in koliko je takih — treba bi plačati na leto 9 for. Italijanski listi zavračajo vso krivdo na slovensko-hrvatske isterske poslance; tem talijanskim listom pomaga i: „Prava naša Sloga“, ko piše, ako bi bili naši narodni poslanci za blagor naroda zavzeti, bi bili navzoči pri vsaki deželnozbornski seji — da kako „Prava naša Sloga“ je vže pozabila, kako se je godilo našim narodnim poslancem meseca januarja t. leta.

„Prava naša Sloga“ govori nadalje, da ji je vera sveta stvar, a kakor se vidi ne preveč, ker se vže v tisti številki, v kateri trdi, da ji je vera sveta stvar naručuje s duhovniki in redovniki.

Tednik „L' Istria“ pozdravlja novi hrvatski tednik z veseljem, ker dobi v njem pomagaca, kateri če v hrvatskem jeziku ono isto seme sejati kakor ga seje ona — a nadajamo se, da če kaj kmalu „Prava naša Sloga“ zopet oboleti ter da se ji zopet povratiti naduha i jetika.

Na Trsatu (pošta: Sušak, Hrvatska) izdaja veleč. g. Josip Ivančič, frančiškan, dvoje hrv. listov. 1) „Dušobrižnik“ izhaja vsaki mesec, prinaša lepo okrožene cerkvene govore, stane na leto 4 for. 2) „Ru-

žičnjak“, mesečni list za III. red, s zanimivo vsebino, stane samo 50 kr. Oba lista nastopata II. tečaj. Ker jima je svrha tako hvalevredna, ker se preiztržek obrne v popravek in olepšavo sloveče božjopotne cerkve Marijine, ker more uneti Slovenec na lepi hrvaščini obrusiti in olikati našinščino, toraj bodi s tem na lista opozorjeno, ker so gospodje — kakor se je zatrjevalo — ki bi se radi naročili, ko bi znali za mikavna delca. Komur bi se ustavljal tu ali tam umev kake besede, najde ključ v „Rječniku hrv. slov. Musičevem, ki stane 50 kr. in ga pošilja „Dionička tiskara“ v Zagrebu. Ako se nabere primerno čislo naročnikov iz slov. dežel, dobile bodo posamne besede — v svojem času — akcente, to je: diakritična znamenja na glaševanju, pa bo mogoče, da bo Slovenec bolje govoril hrvaščino, ko mnogi rojen Hrvat. Kdor utрпи, naj se predbroji.

Na Št. Viški gori je bila „zahvalnica“ navadno burna in krvava. Letos je kazalo, da ne bode pretepa, ker se je obhajala doma zahvalnica tudi v sosednih duhovnijah na Pečinah in Ponikvah in ne samo pri fari kakor je bila navada. Znano je, čim več ljudi se shaja, tim več je tudi šum, zlasti ako se snidejo ljudje, ki niso zmožni izpiti kozarec vina v miru. Zatorej zahvali se rajše vsakdo doma. Tako je bolje za vse.

Pozno v noč do 10. ure je bilo vse tiho in mirno. Kar prirogovilijo — saj so navajeni — sosedni Prapejski od pijače vže omamljeni v Gorsko vas. V jedni krčmi jim odrečejo vina, kar je hvalevredno in edino modro, da se izognemo nevarnemu šumu, ako nočem omeniti policijske ure, ki je vže bila pri kraju. V drugi krčmi, kjer je bilo dosedaj vse tiho, pa milostno spreimejo „lačne in žejne popotnike“. Pa ta svet ne pozna hvaležnosti — Prapejski tudi ne: krčmarjevi svetilnici kmalu zmanjka „cilinder“, liter je preč — glave pa krvavé. Zahvalnica se je tedaj končala burno in krvavo — saj starih navad se ne sme opustiti. Da, da, trebalo bi enkrat takim ponočnim „popotnikom“ vrata zapreti. Sramota za nas, da ni mogoče slovesnosti skleniti brez pogubnih izgredov. Ljudstvo, ki se pretepa, je še na nizki stopinji olike in izobrazbe. Divjakom v Afriki pristojta taka surovost; nikdar pa krščanskemu ljudstvu pri nas. Zatorej proč s tako surovostjo, ako hočemo veljati za poštene ljudi. Vsak po

LISTEK

Starček in oče našega presv. cesarja

Francišk Karol.

Bilo je na Štajerskem v okolici sloveče božje poti Marija-Celj. Francišk Karl je tje kaj rad zahajal in se cele dneve in tedne mudil po krasni deželi. Preoblečen in od malokaterrega poznan ustavljal se je zdaj v tej zdaj v oni vasi, potrkal na vrata vbozega in bogatega, pogovarjal se z enim in drugim.

Necega dne naleti na nekega starčka. Bilo je precej oddaljeno od Marija-Celj.

Nadvojvoda Francišk Karol ustavi starčka in ga prosi, naj bi mu pokazal pot proti Mariji-Celj. Starček ni nič vedel, kedo je ta lepo oblečeni gospod, vendar radovoljno pot pokaže in se tudi ponudi, da hoče z njim do Marije-Celj. Po poti se marsikaj pogovarjata in nadvojvoda je kaj vesel, ker ga starček ni poznal. Kar ga vpraša Francišk:

„Oče, ste vže videli kedaj Dunaj?“

„Glej ga no! sem ga videl, ja“, odgovori starček nekako resno.

„No, očka, kako pa, vam je Dunaj dopadel?“

„Moj Bog! to si lahko misliš! Tako zeleno ni tam ko tukaj, ne, vender Dunaj mi je prav dopadel in vse je na me gledalo, sam ne vem zakaj, ko sem po mestu hodil.“

„To si lahko tudi jaz mislim“, odgovori smehljaje nadvojvoda. — „Pa je veliko to mesto?“

„Veči ko Marija-Celj vže!“

„To vam verujem“, odvrne nadvojvoda. „Jaz ne lažem in se nisem zlagal celo moje življenje.“

„Pa — ste videli cesarsko hišo, kjer cesar stanuje in principi?“

„Se ve da sem jo videl. Ta je vsa zlata z brilantnimi okni.“

„Mogoče!?“

„Je tako, pravi starček, in dvorišče je z rudečim žametom pogernjeno, da se tlak ne pokvari.“

„Ja, kaj takega bi tudi jaz rad videl, no, to mora pa lepo biti“, pravi nadvojvoda in se glasno smeje.

„Ti verujem, da bi kaj tacega tudi ti rad videl. Ti moraš sam enkrat na Dunaj, ni drugače, če želiš kaj videti.“

„In cesarsko stražo na dvoru, ste zapazili?“ radovedno nadvojvoda dalje vpraša; razgovor s starčekom mu je posebno ugajal.

„To so velikani, ti vojaki na straži! Jezus, Marija pomagajte! najmanjši meri osem čevljev.“

„Kaj vi poveste!“

„Resnično, kakor smo tukaj!“

„Pa godbo na dvorišču ste slišali?“ vpraša še nadvojvoda.

„Sem jo slišal ja; na naše opasilo ne godejo nič lepše.“

„Lahko so Dunajčanje ponosni na to,“ pravi Francišk.

„Pa, na zvoniku sv. Štefana, ste bili, očka?“

„Ta je lepa, to se razume.“

„Koliko časa ste pa rabili do vrha?“

„Še dva dni ne.“

„Samo?“

„Ja, moraš vedeti, da jaz sem dobrih nog! Kaj to meni! gospod, jaz sem Štajerc.“

„Ste bili v praterju, cesarskem vrtu? Je lep, ne?“

„Nisem mogel noter, odvrne starček, je bil zaprt.“

„Zaprt je bil?“ ho! ho!

„Zaprt. Velike železne vrata ima spredej.“

„A to je pa škoda, da niste vrta videli, ker pravijo, da je silno lep.“

„Očka! ne zamerite! jaz vas bom nekaj še vprašal. Vi ste lovec ne?“

„Kaj pa nisem? zdaj ne bom več dosti, ker sem star, ma sem lovil veliko moje dni“, na to starček malo ponosno.

„Ste veliko kozličkov ustrelili?“

„Vse, katerih ni več videti, vse sem skoraj sam jaz postrelil.“

Gresta dalje. Še kake pol ure in bosta v Mariji Celj. Veselo in še dobro koraka starček, a še bolj veselo z njim oče našega cesarja. Vsako toliko časa mu uide smeh. Kar zopet nadvojvoda spregovori in reče:

„Ma, slišite oče! ko ste bili na Dunaji, ste videli cesarja?“

„Se ve da sem ga videl. Prej nisem hotel z Dunaja, ker mi Štajerci živimo in umrjemo za našega cesarja.“

„To je lepo,“ pohvali starčka nadvojvoda. „Kje pa ste videli cesarja?“

„Na sprehod je bil šel.“

„Kakšen pa je bil?“

„No, v dolgi rudeči suknji, v desni roki nosil je „scepter“.“

„Tako je šel na sprehod?“

svoji moči prizadevaj si zatreti v ljudstvu take surove običaje. Nikdar jih pa podpirati! Ena poglavitnih dolžnosti županstva je: policija zastran lepega ponašanja (§§. 27, 55. obč. reda). Ravno taki nezdravi odnošaji v občini ovirajo najbolj delovanje dušnega pastirja. Tudi v tem oziru je sveta dolžnost županstva, da skrbi za mir ter kar je surovega, grdega — zabranjuje. Dokledar se pa županstvo ne zaveda ter vrši te svete dolžnosti, bode ves trud dušnega pastirja zastoj. Zatorej Bog nam daj treznih in za vse dobro vnetih občinskih mož, ki bodo res skrbeli za dušni in telesni blagor občine — in naše ljudstvo se bode ootreslo surovosti ter duh krščanski bode v nas oživel. Kakšen dobiček pač ima krčmar od ponočnih norcev? — Škoda, sramoto. Kakšen dobiček razsajajoči mladenič? K večemu ta, da nosi par tednov znamenje, kakor hudobni Kajn ter mu sleherni, ki ga sreča, lahko reče: fui krščanski mladenič!! Tam na sosednih Pečinah so baje naročili poleg „Delavca“ tudi nekaj najnovejših „Brivcev“ — oh, prelubi Prapejski, potrudite se večkrat tja v gostije; prosite jih, priporočajte se jim, da tudi vas milostno „obrijejo“, da ne boste več tako rogati, voglati in kosmati, kakor ste. Skupno plešete, skupno se preteplate, skupno se tudi obrijete! Živijo Prapejski napredek — sto let smo še nazaj!

Iz Sempetra. Zadnja naša veselica ozir. domača zabava dne 22. novembra se je izvršno sponesla.

Gostov sicer ni bilo, kakor po navadi, saj pa tudi vabili nismo, zaradi pretesnih društvenih prostorov. „Dvorana“ Čermičeva nam slučajno ni bila na razpolago in tako smo storili, kakor smo mogli.

Pevci so peli „štiri“ nove pesmi in sicer z občutkom in razumom za kar so jim zahvaljujemo in še posebej njih pevovoditelju bl. g. Lavrenčiču.

Vošnjakova igra „Svoji k svojim“ je prav na moč vgaljala; no, saj smo jo pa tudi bili vročili v spretno in večje roke. *J. Blažice in njega sestre Marijo, koja sta izvršno predstavljala župana in županjo.* Tudi ostali igralci so vsi prav naravno predočevali svoje vloge. Mi se trdno nadejamo, da nam bo v bod. predpustu venderle možno vkus našim okoličanskim razmeram primerne igre nuditi i širšemu občinstvu. A Hribarjev „Jezik“ je mojstersko prenašal „Zvezin“ odbornik Franc Černic.

„Ma ravno tako.“

„Se nekaj, očka! Vaš oče je bil gotovo tupi lovec, ne?“

„Kaj pa je bil, če ne lovec?“ zavrne glasno starček.

„Ja, očka, se v dobé očetje tudi ki niso lovci, veste.“

„No, ker ti mene to uprašaj, kaj pa je bil potem takem tvoj oče?“ reče starček.

„Cesar“, odgovori nadvojvoda.

„Beži! beži! in ne govori tako glasno ker, če bi te žendarm slišal, te hitro aretira in zapre. Tudi moj brat je bil nedavno aretiran. Pa ti ali imaš kakšnega brata?“

„Imam“, pravi nadvojvoda.

„Kaj pa je on?“

„Cesar“, zopet odgovori nadvojvoda.

„Beži! kaj govoriš!“ odvrne starček.

„Pa, imaš morda otroke?“

„Hvala Bogu! imam je! Prvi je Franc!“

„Kaj je on?“

„Cesar“, pravi nadvojvoda.

Starček se glasno zasmije.

„Drugi moj sin je Maksimiljan“, pravi dalje nadvojvoda.

„In ta kaj pa je?“

„Cesar.“

Starček se zopet glasno zasmije.

„Potem imam dve unukinji.“

„Kaj pa ste te dve?“ radovedno starček navojvodo vpraša.

„Cesarici.“

Starček joče od samega smeha. Ta gospod nori, si je mislil. Ko se oddahne pravi:

„Kaj si pa ti potemtakem?“

Burno so mu ploskali. Pesem je kakor kaka „pridga“ v šaljivo-pripovedni obliki. Nahaja v prvem in zdaj gotovo najboljem slov. leposlovnem listu „Dom in Svet“, v 7 letniku, 6 števil! Vspored vse „domače“ zabave je bil na sploh vreden najmanj 500 poslušalec, tako se je izrazil neki boljši gost. To nas je močno veselilo in bodi vsem Sempetercem v opomin, da se prihodnjic „osi“ odzovejo vabilu, „osi“ pridejo!

Iz Renč 25. novembra. — Kedor bi prišel nenadoma v našo lepo in prijazno vas, katere ni videl vže štiri ali pet mesecev, bi strmeč obstal in se vprašal, ali je res v Renčah ali ne. Kajti še pred nedavnim časom je strlel sredi vasi proti nebu nizek, črn in vmazan cerkveni zvonik pod seboj imajoč sicer od znotraj lepo in lično, a od zunaj njemu enako hišo božjo. Zdaj pa je drugače.

Zvonik je zvišan, ometan in pobeljen.

Krije ga krasen, skoraj bi rekel eleganten klobuk

Prvotni obris za to pokrivalo je naredil veleč. g. dr. Ivan Graus, profesor cerkvene stavbene umetnosti v Gradcu, izpeljal pa domači zidarski mojster g. Jos. Rusjan. Celo stajbo so vodili in izvršili sami domačini. Čast jim!

Kakor se pa sedaj ponosno vzdiguje olepšani in prenovljeni zvonik, tako mu tudi spodaj stoječa župnijska cerkev kot vredna družica dela vso čast v novi lepi obleki.

Vsa čast in hvala za to gre v prvi vrsti preč. g. župniku, kateri se je veliko trudil in prizadeval, da se je to prepotrebno delo začelo.

V drugi vrsti pa zaslužijo iskreno priznanje tudi blagor. g. župan R. Žnidarčič in stavbeni odborniki, kateri so se z veliko vnemo tega podjetja poprijeli in srečno izvršili.

Dal Bog, da bi tudi v prihodnje vedno delovali v edinosti in slogi v prid cerkvi in občini!

Z Bovškega. (Dalje in konec). Kolikokrat je vže „Soča“ s svojimi pristaši zatrjevala, da se vrši vse javno in politično življenje na Goriškem po krščansko-socialnem programu. Zlasti Dr. Schleicherja (prav za prav Dr. Scheicherja) je pogostoma poslušala in navajala. Zdaj pa išče „boljšo prihodnost“ slov. naroda ne več v tem programu, ampak v združenju Jugoslovanov. Zopetna metamorfoza ali prelevitev! Kon-

„Jaz sem imel biti cesar“, odgovori nadvojvoda.

Starček, čeravno vže v letih, poskoči od smeha. Glejta no ga, si misli.

Tudi nadvojvoda se srčno smeje in drži za trebuh.

Med tem prideta v Marijo-Celj. Ko sta v mestecu, se vse odkriva, vpije in glasno pozdravlja mladega gospoda. Starček ostrmi. Čudno se mu zdi, kaj to pomeni. Ne vem kam bi ubežal.

„Hvala vam očka, za spremljevanje! reče mu nadvojvoda. Ko pridete zopet kedar na Dunaj in najdete prater zaprt, le poprašajte po nadvojvodi Frančišku Karolu. Vam vže ukažem odpreti.“

Prestrašen pade starček nadvojvodi k nogam in ga prosi za odpuščenje.

Nadvojvoda pa mu reče: „le ustanite, le ustanite!“ in mu v roko potisne lep dar. Na to pelje ga z seboj v romarsko cerkev in reče: „zdaj pa le hitro k spovedi, ker ste me tako nalagali.“

Opomba k veseli tej in resnični prigodbi. Nadvojvoda Frančišk Karl, sin dobrega cesarja Frančiška, je bil oče našega presv. cesarja Frančiška Jožefa in pokojnega cesarja Maksimilijana Meksikanskega, brat cesarja Ferdinanda in tast cesarice Elizabete in cesarice Karlotte Meksikanske. Po smrti Ferdinanda bi imel Frančišk Kaol biti cesar, odpovedal se je pa cesarstvu ter isto izročil svojemu sinu Frančišku Jožefu slavnemu našemu vladarju, kojega Bog ohrani še mnogo, mnogo let! Živelci cesar Franc Jožef I.!

servativce je vže davno obsodila, zdaj pa je vzela pod nož kršč. socialiste, (seveda nemške, ker na Slovenskem nimamo še take stranke), od katerih, kakor zatrjuje, „ne smemo pričakovati nikake pomoči“. Očita jim, da niso pravični, rekoč: „V svojem programu imajo sicer pravico in resnico, ali zaradi razmer morajo včasih popustiti in z volkovi tuliti . . . Pri nemških kršč. socialistih kakor tudi pri laških je včasih nevede in nehoté narodnost (nemška, oz. laška) na prvem mestu, in potem še le vera in socialno vprašanje, ker drugače bi pomagali socialnemu vprašanju in veri en korak naprej. ako bi slovanski narodnosti ne nasprotovali.“ Radi tega tedaj ne marajo več „Sočani“ za prejšnje izgledne „prijatelje ljudstva“. Sicer jim vgalja njih taktika: „biti popustljiv, mil in pohleven navzdol a odločen navzgor“, in njih zatrjevanje, da ne vpoštevajo škofovske avtoritete v politiki. Teh dveh točk se hočejo držati tudi zanaprej, kakor kaže. Proglasiti hočejo kot geslo edino narodnost, pod katerim se hočejo trdno združiti in za narod delati, zakaj „čestokrat se je pokazalo, da je narodnost bila močnejša od vere“. Na to vsklikne „Sočin“ „znani pisec“: „Bog daj, da bi stranke na Slovenskem začele uvidevati moč narodnosti ter začele na to delati, da bi bili vsi zastopniki enega jezika združeni v državnem zboru“. Tedaj zlati vek nas čaka, pa le pod narodno zastavo. „Stara Slomšekova, Einspielerjeva in Bleiweisova zastava z napisom: „Vse za vero, dom in za cesarja“ bo morala med staro šaro.“

Daleč znani učenjak prof. P. A. Weiss v Freiburgu na Švicarskem zapisal je v IV. zvezku lauske: Theologisch-prakt. Quartal-schrift pod naslovom: „Persönliche Glossen über die gegenwärtige Lage le-te preroške besede: „Indes, es wird die Zeit kommen, und sie wird bald kommen, da die schwere Aufgabe an sie (christlich - sociale) herantritt, zum Besten der Sache, die sie vertreten, eine ganz ernstliche Scheidung vorzunehmen.“ S temi besedami napovedal je učeni pisatelj, da se bodo morali odločiti krščanski socialisti v kratkem ali na desno ali na levo stran. Ogrorna njih vdeležba pri solnograškem shodu in njihovi glasi med in po njem so nam porok, da se hočejo resno okleniti katoliških resnic (s kratka: katekizma), kjer se edino zažabi dušno blagostanje in najtrdnejša podlaga gmotnega blaga.

Prav delavni in gibčni so bili v Solnem gradu znamenitejši izmed dunajskih krščanskih socialistov, kakor P. Abel, Dr. Müller, Schündler in drugi. Slednji je povabil v III. slavnostnem govoru: „Nazaj k cerkvi v vprašanju!“ Odsotni so pa kaj prijazno pozdravljali zbor, kakor n. pr. Gessmann, Lueger itd. Glasilo dunajskih krščanskih socialistov: „Katholisches Vereinsblatt“ zapisalo je v svoji 18. številki pohvalne besede o tem shodu ter je dostavilo iskreno željo, da bi se vse dopolnilo, kar in kakor se je na njem sklepalo. Pa tudi učeni sociolog Mons. Dr. Scheicher in ne Schleicher, kakor ga je „Soča“ vže kolikokrat imenovala, pisal je v Correspondenz-Blattu veliko spoštljivejše, celo pohvalno, kakor ni storil o priliki 3. kat. shoda v Lincu pred štirimi leti.

Četrty avstr. kat. shod dovršil se je prav slovesno in sicer s sv. papeževim blagoslovom, kakor se je bil začel z oduševnimi besedami sv. očeta papeža. Nekateri vdeleženci (500 mož) zbrali so se v procesijo, katero je vodil P. Abel k romarski cerkvi Marije Device Plain. Tam je navduševal znani govornik moške poslušavce ter jih vtrjeval v dobrih sklepkih, ker le takó postanemo možje — korenjaki brez obzirrov in brez strahu. Dejal je, da so sovražniki zató takó močni, ker smo bili katoličani prešibki in obzirni. Potem ko se je vsak mogočni kraljici nebes in zemlje toplo priporočil, moral je skrbeti za odhod iz prijaznega mesta in dežele solnograške.

Če primerjamo 1. slov. kat. shod s tem solnograškim bodisi gledé na red, govore,

resolucije itd. smemo biti ponosni, ker skoraj v nobeni točki nismo za njim zaostali. Ni pa dovolj, da se kaj sklene, marveč poglavitnejše je, da se i to stori in izvrši.

Iz Vertojbe. Prosim Vas, g. urednik, da sprejmete teh par vrstic. — Kdor bo prišel čez nekaj časa v Vertojbo, čudil se bo, kako tudi pri nas vse nekam napreduje.

Kakor da bi se bil sestavil kak olupševalni „odsek“, tako se lepšajo cerkvi, hiše, ulice, cesta itd.

Vže pred meseci smo poročali, da so v d. V. razširili cesto pred Maražem, tako da je sedaj tam prav lep in prostoren „trg.“ Tam so tudi najlepše hiše, zlasti Maraževa in prav „mestna“ Koglotova z lepim vrtom.

Danes imam poročati nekaj podobnega tudi iz g. V. Cerkev so zvonaj pobarvali z oljnato barvo. Griček, ki je bil doslej pri stolpu in „zagradu“ so znižali, da je zdaj, kakor cestna ravan. Cesto samo so s tem razširili na eni strani, na drugi pa so sezidali prav okusno kamenito ograjo, ktera loči od ceste hišo, v kateri prebiva g. nadučitelj J. Zorn. Hiša je zdaj tudi na zunaj jako lepa. Zraven nje se ravno kar dozidava novo prav lično enonadstropno poslopje.

Vertojbenci — imajo dober okus. Če bo šlo tako naprej, dobi Vertojba — predmestno lice! —

Kaj novega po Slovenskem?

Na Kranjskem. — V Ljubljani so otvorili novo poštno poslopje. — V Loki pri Mengšu se je zadušil triletni otrok. — Društvo za krščansko umetnost je imelo svoj 1. občni zbor. — Vročinska bolezen pojavila se je v Begunjah pri Radoljici. — Novi lovski zakon za Kranjsko ni dobil najvišjega potrdila. — Pri frančiškanih v Ljubljani obhajajo sv. misijon. — V Idriji so blagoslovili novi vodovod. — V Domžalah so blagoslovili dva nova altarja, katera sta naročila in plačala dva gospodarja. — Zmrznil je Andrej Triler od Škofjeloke. Nasrkal se ga je ter na potu obležal in zmrznil. — Na ljubljanskem kolodvoru se je zgrudil posestnik Ribnikar iz Tržiča ter umrl. — Pri Mošah našli so v Savi med skalovjem vže precej gnjilo truplo. — V Ribčah, okraj Kamnik, so tatje nekemu posestniku ukradli vola. — Novomeški gimnazijci so priredili slavnostno akademijo v korist podpornega društva. — V Komendi pri Kamniku so dobili novo pošto. — Delavcu J. Mlakar iz Leš je mlatilnica odtrgala vse prste jedne roke. —

Na Štajerskem. Cena hmelju v Savinjski dolini vedno pada. Ubogi kmet! — Ob štajersko-koroški meji so dne 21. nov čutili precej močen potres. — Za spodnještajerski jubilejni zaklad so dosedaj nabrali nekaj čez 2000 gld. — V Mozirji je deček sprožil nabasano puško ter nevarno ranil mater in sestrico. — V Nazaretu v Savinjski dolini imajo novo pošto, ki je bila zelo potrebna. — Na Vidmu so iz Save potegnili žensko truplo. — V Loki so otvorili novo šolo. — V Št. Jurju ob j. ž. je umrl nagle smrti tamošnji župnik č. g. V. Plaskan. —

Na Koroškem. — Županu Neunerju v Celovcu je pogorel del njegove tovarne za usnje. — Voz drvi se je zvrnil na 78 letnega Sojerja. Bil je takoj mrtev. — 17. občni žiljske doline je podelilo g. Šusterju, c. kr. okrajnemu glavarju v Beljaku, častno občanstvo. — V Št. Lenartu je nastal v premogovih jamah ogenj. Mnogo rudarjev je zgubilo delo. — Predsednik celovškega deželnega sodišča Mylius gre v pokoj, na njegovo mesto pride baje dvorni svetnik dr. Fr. Perko. — V Celovcu sta nanagloma umrla bravec Križan in delavec Likel.

NOVICE.

Dr. Andrej Lisjak, ki je bil nevarno obolel, da smo se bali za njegovo dragoceno življenje, je srečno prestopil nevarnost in je vže toliko okreval, da bo mogel od danes naprej ordinirati doma. Vrlega rodoljuba priporočamo p. n. občinstvu. Svoji k svojim! Naše iskrene častitke tudi preblagorodni

gospoj soprogi! Blagi dobrotnik daroval je v zahvalo 30 gld. v dobrodelne namene!

Namestnik Rinaldini došel je v ponedeljek v Gorico. Obiskal je glavarja grofa Fr. Coronini.

Čestitka. Mons. dr. Mahnič je imel v predvečer sv. Andreja v malem semenišču govor in slovesen blagoslov. Vodja č. g. Kastelic je čestital v imenu gojencev novemu škofu, ki je toliko let z mladeniškim ognjem deloval v vzgojo mladine. Gojenci so na to priredili mal koncert v proslavo novemu škofu.

Č. g. Ivan Kren, voditelj društva duhovnikov-čestilcev, dosedaj duhovni pomočnik v Gradežu, je premeščen v Gorico za veroučitelja na šolah č. m. Uršulink.

Poroka. V Kobaridu se je poročil g. Ivan Krajuk, voditelj c. kr. pripravnic za učiteljske, z gospodično Anico Golja. Vrlemu učitelju čestitamo!

Ogenj v malem semenišču. V noči med 11. in 22. m. m. se je vžgala učilnica (muzej) v malem semenišču, blizkone zato, ker je nekdo vrgel neprevidno gorečo žveplenko v pljuvalnik, napolnjen z žaganjem. Ker so bila okna in vrata dobro zaprta, so tleli po času pulti, knjige, obleka itd. in ogenj si ni mogel dati duška s plamenom skoz streho. Sreča, da je zapazil jeden gojencev ogenj in prebudil g. vodjo in dijake. Ogenj so po trudopolnem delu vdušili in omejili hišni z dijaki vred predno so došli gasilci in tako preprečili škodo in nesrečo. Škoda je kacic 1000 gld. Učilnica je bila k sreči zavarovana. Nekaterim gojencem je zgorelo vse imetje. Siromaki stariši in dijaki Pozor, pozor na ogenj!

Zopet ogenj. V tovarni za žveplenke je provzročil ogenj baje 12.000 gld. škode. Zato zopet: pozor na ogenj! Ker ogenj dobro služi, a tudi hudo gospoduje, ako zadobi neomejeno oblast.

„Via Carlo Favetti.“ Včeraj je minulo četrto leto, odkar je umrl Karol Favetti, znan „neodrešeneč“ v Gorici, ki je vedno škilil preko meje v blaženo deželo „pomeranč“. V sled svoje „lojalnosti“ se je moral pokoriti nekaj časa v Italiji. Goriški „neodrešeni“ Italijani ga vedno kujejo v zvezde, mu pojejo slavo kot „narodnjaku“ in mu žele biti hvaležni s tem, da namerujejo prekrstiti ulico: „Vetturini“ (prevožčekov), v: „Via Carlo Favetti.“ Evo „lojalnost“ goriških čestilcev Favettijevega izdajalskega mišljenja. Ni „iredente“ v Gorici, v Primorju? — Seveda panslavistov je nebroj!?

Na goriškem pokopališču prekopavajo I. vže rabljeni oddelek in sedaj onde pokopujejo odrasle.

Slovesno obljubo sti naredili dve uršulinki v pričlo prevzviš. nadpastirja dne 22. m. m. Bog ju potrdi in podpiraj!

Semenj sv. Andreja se je pričel s s prelepim, a zelo mrzlim dnevom včeraj. Trajal bo 14. dni. Lesa pripeljali so na trg od 350-400. vozov. Kupčija ni bila posebno živahna. Manjka denarja. (Več prihodnjic.)

Za tretjerednike. Sv. Oče papež je raztegnil vse duhovne dobrote ki jih vživata I. in II. red sv. Frančiška tudi na III. red.

Ogenj se je vnel pretekli teden v dveh mizarskih delavnicah v Solkanu. K sreči so ogenj takoj zadušili.

V Pevmi bodo zidali menda vže na spomlad novo kuracijošče. V to syrho zapustila je pokojna služabnica r. g. kurata 1000 gld. Svetila jima večna luč!

V Kozani pričnejo baje graditi novo vikarijošče vže meseca svečana.

Biljana. Našli so v četrtek, dne 26. novembra, pod Snežecami na krajni poti v jarku mrtvo neko staro ženo iz Vederjana. Revica se je hotela izogniti blatu, ter padla je v jarek in našla je ondi smrt. Nagle in neprevidene smti reši nas o Gospod!

V Kanalu imajo vže nad teden dni zaprto šolo radi boleznim med otroci.

„Tolminsko učiteljsko društvo.“ — Kakor smo vže nekoliko poročali v 32. št. našega lista — je sklenilo zbrati učiteljske težnje in zahteve v spomenico in jo pred-

ložiti šolskim in drugim oblastnjim ter gg. poslancem s prošnjo, naj bi se nanjo ozirali, oziroma jo podpirali pri vladi. V njej zahtevajo, naj se ustanovi deželni šolski zalog; naj se da primerna pokojnina učiteljem, udovam in otrokom pokojnih učiteljev, naj se imenujejo okrajni šolski nadzorniki izmed ljudskih učiteljev v okraju; naj so jim dajo dvomesečne solske počitnice; naj se jim prizna volilna pravica; naj se imenuje jeden zastopnik v deželni šolski zastop izmed ljudskih učiteljev.

V Soči je šel iskat štirinajstletni pastir I. F. 27. nov. t. l. nekaj koz visoko v razklano goro, kamor so se bile vzdignile radi solnca. Ker so ga zvečer pogrešali s kozami vred, šlo je drugi dan pet mož za njim. Še-le popoldne so ga vdobili vsega razbitega v Rokavcu, to je v čez tristo sežnjev globokem prepadu. Letos je ta vže tretji nesrečnež v tistem gorovju.

Pazite na žveplenke! Une dni začgalo je otroče treh let ne Vojščici štalo. Zgorela je popolnoma in ž njo vse, kar je bilo v štali. Če ni bilo hitro ljudi, je bilo ob več kmetov, ker razsajala je burja. Gasili so neustrašeno in tako ogenj vsaj tam ustavili. Prav je, da banka, pri kateri je bil mož zavarovan, tudi gasilce kaj odplača, ker delali so z nevarnostjo življenja posebno tudi njej v korist.

Starši! pazite na otroke! Otroci se vsega vmislijo. Vam pojdejo v štalo repo in krompir peči, kakor se je to zgodilo nedavno v Ločniku. Skrivajte žveplenke! Najbolje je, da imate v hiši one žveplenke, ki se užgejo le na škatli, drugače nikjer. Previdnosti ni nikoli zadosti! Klenkati pa zvoniti, ko je ogenj vže na strehi, je prepozno.

Družba sv. Cirila in Metoda je naročila posebne vrste *svinčnikov*, kateri se imenujejo „svinčniki družbe sv. Cirila in Metoda“.

Zastupila se je v Tržiču neka Italija B. Zravnik so jo še rešili.

Namestništvo je tržaškemu magistratu odvzelo nadzorstvo nad društvi in shodi v tržaški okolici. Sedaj bodo mogli Slovenci vsaj zborovati.

Shod polit. društva „Edinost“ na Opčinah se je sijajno vršil. Nad 500 vdeležencev je zanimanjem poslušalo govornike Mandiča, Nabergoja i. dr., ter soglasno sprejelo resolucijo glede osnutja okrajnega glavarstva za tržaško okolico.

Zastopnik vlade je bil dr. Makovec.

V Trstu se je nastanil nov zdravnik g. dr. August Gregorič.

Tatvine. V Trebičah v tržaški okolici so udrli neznan tatje v stanovanje duhovnikovo ter mu odnesli kozuh, vreden 100 gld. — V Trstu je ukradel ob belem dnevu nepoznan tat 500 gld. iz pisalne mize skladišča v ulici S. Francesco št. 3.

Okradena pošta. Neznan zlikovec so iz poštnega urada v Torreju blizu Poreča odnesli železno blagajnico, v kateri se je hranila precejšnja svota. O zlikovcih došlej ni sledu.

Nezgodna na železnici. V Divači sta trčila dva tovorna vlaka. Stroja sta bila znatno poškodovana. Ljudij se ni nihče po nesrečil.

Važno za Reifeisenove posojilnice. Najvišje sodišče je vsem posojilnicam priznalo pravico, sprejemati tudi od neudov hranilne vloge.

V tekočem stoletju je število katolikov med krivoverci za šestkrat naraslo. To je tolažilno. Začetek t. stoletja bilo jih je nekaj čez 8 milijonov, zdaj pa jih je čez 48. To dokazuje, kako potrebno je bilo povabilo sedanjega sv. očeta papeža k edinosti krščanskih ljudstev in sicer v resnični Kristusovi cerkvi — katoliški.

Prihodnje leto mrkne solnce dvakrat, česar pa mi v Evropi ne zapazimo. In sicer prvič 1. dan februarja; drugič pa 29. julija.

Slov. planinsko društvo prireja poučno — zabavne večere.

RAZNOTEROSTI.

Za „Alojzijevišče“ so darovali: Preč. gg. Jos. Kosovel, župnik v Št. Andrežu 5 gld., Anton Lazar, župnik v Ném. Rutu, 9 gld., preč. g. Andrej Leban, vodja 15 gld., dr. Andrej Lisjak, v zahvalo Bogu za povrno zdravje 10 gld. Bog blagodari!

Spošt. g. Fr. Gruntar, župan v Smarjah je nabral o priliki instalacije preč. g. župnika Fr. Kranjca 16 gld. 92 kr.

Vedrijan za „Alojzijevišče“ je poslal 40 Kron. Darovali so: Preč. g. vikar Ant. Batagelj 28:20, gg. Marinič Peter, Marinič Anton, Marinič Gizela po 2 K.; gg. Marinič Celestina, Gasparin Miha, Simčič Jos., Marinič Jos. po 1 K.; gg. Zorzut Ant., Zorzut Jož. po 60 v., Samec Jož. 40 v., Jančič Ana 20 v.

Vipolže za „Alojzijevišče“. Č. g. Jakob Pirih, goreči prijatelj slov. zavoda, je nabral v svoji duhovnji 28 gld. 32 kr. Ubožnih darove bo Bog stokrat poplačal!

Kobarid nam je zopet poslal 5 gld. za „Alojzijevišče“. Prijaznemu trgu iskren pozdrav!

Sovodnje za „Alojzijevišče“. Preč. g. A. Jug nam je poslal 6 gld. 50 kr., ktere je nabral mej svojim ljudstvom. Čast. gospod pa je nabral veliko blaga, ki je prav prišlo.

To priča, kako zaupanje ima naše dobro ljudstvo do svojih vnetih pastirjev. Živel!

Veseli svatje so nam zopet poslali dve svoti za Alojzijevišče. Iz Rifemberga smo vdobili 4 gld. nabrane na ženitnini g. Jož. Turko, iz Branice 7 gld. nabrane na ženitnini g. Karla Blažka iz Lokovca. Novoporočinim voščimo srečo!

Ali je opravičen antisemitizem?! V ilustracijo tiste drugačne gospodarske „morale“, lastne židom, o kateri je govoril te dni dr. Lueger, da opraviči antisemitsko gibanje, more služiti nastopna vest ki jo je priobčil „Poljski Dziennik“: Znano je, kako pogubljiv je vpliv jadovskih odurov na slojeve človeške družbe. Kako grozovito in nečloveško izsesavajo te pijavke svoje žrtve, naj pojasni slučaj, ki se je dogodil pred dnevi: Neki častnik je potreboval pred tremi meseci nujno 200 gld., prišel je torej k Lvovskemu bogatemu semitskega pokoljenja prosit, naj mu jih posodi. Ta mu je prived drugega juda, in drugi tretjega, ki se je dal preprositi po dolgem obotavljanju, da mu svoto posodi pod pogojem, da kupi pri njem naslonjačev (divanov) za 800 gld., ki pa v resnici niso vredni ne 100 gld. Častnik, kateremu je voda v grlo tekla — neplačani dolgovi imajo za vojaškega dostojanstvenika hude nasledke — je podpisal menjico, glasečo se na 1000 gl. za 3 mesečni obrok. Jud, ki ima 700 gld. čistega dobička, je zavarovan zoper postavo, saj je posodil 200 gld. „brez obresti“, in so naslonjači častniku tako „ugajali“. Ko je potekel obrok in ni mogel izplačati, zažugal je jud materi, da ovadi častnika njegovemu višjemu. Mati je hitela v smrtnem strahu k mlademu odvetniku. Ta je poklical juda v pisarno, kjer je slepar precej poskušal, da bi pridobil odvetnika na svojo stran in mu ponujal 100 gld. nagrade. — Odvetnik mu je žugal, da ga dá zapreti, potem pa se je začelo pogajanje in slednjič je bil goljuf zadovoljen s 600 gld. Pridobil je torej 300 gld. „brez najmanjšega truda“. In list završuje: S takim početjem, ki se vrši v Lvovu na leto ne jedenkrat, ampak tisočkrat, pridobivajo hijene dužbe neizmernega premoženja.

Razmerje narodnostij. Nemški ucenjak prof. Schoeling je obelodanil novo statistiko o prebivalstvu zemlje. Ta statistika se obzira tudi na narodnosti, oziroma posamične države. Izračunal je, da na vsakih 1000 Evropejcev pride 262 Rusov, 139 Nemcev, 116 Avstrijcev, 107 Francozov, 106 Angležev, 74 Italijanov, 48 Španjcev, 37 Belgijcev, in 111 različnih drugih državljanov.

Nazori so različni. Znan operni pevec je nedavno tega slišal v neki novo zgrajeni

hiši petje. Pevčev tenor je bil tako krasen, da je pevec takoj pohitel v dotično hišo. Našel je pevca, ko je slikal sobo. Operni pevec je pevajočemu slikarju svetoval, naj popusti slikanje sob in naj se izšola kot pevec, češ, da lahko postane znamenit umetnik. „Umetnik sem zdaj tudi“, odgovoril je sobni slikar. „Ali operni umetnik niste“, dejal je operni pevec, a slikar ga je krepko zavrnil rekši: „Gospod, jaz sem pošten človek, v gledališči požete zvečer še po deseti uri, a jaz mislim, da naj pošten človek po dnevi dela, po noči naj pa spi.“ In slikal je dalje sobe in hodnike!

Koliko časopisov se v jednom letu natisne po vsem svetu? Grozno število, 12 tisoč milijonov; na en kup naložene pole bi znašale visokost 80 tisoč metrov, raztegnjene pole pa bi pokrile 30 tisoč kvadratnih kilometrov. Dotični, ki se je s temi računi pečal je še vsakovrstne stvari preračunal, kakor težo papirja, čas tiskanje itd.

Hišo z dvesto nadstropji zidajo v Novem Jorku. Visoka bo 900 metrov, tedaj trikrat tako visoka kot znani Eiffel-nov stolp v Parizu ali skoraj tako visoka kot najvišji vrh kanalskih gora. V hiši bo 200.000 sob, na vrhu hiše bo gostilna z vrtom. Od jednega nadstropja do drugega bo vozila električna železnica, ki bo imela poštni in brzovlak. Poštni vlak, ki bo ostal v vsakem nadstropju, bo vozil na vrh deset minut, brzovlak bo ostajal v vsakem desetem nadstropju ter vozil le dve in pol minuti.

Kaj imamo prav za prav nemškega? prašuje se neki berlinski časopis in pride k sledečemu odgovoru: Najlepša nemška drama je francoska, najlepša nemška opera je laška, najboljši nemški sir je holandski, najlepše nemške toplice so ruske, najboljše nemške žveplenke so švedske, najboljši nemški tobak je turški, najlepši nemški stroji so ameriški, najboljši nemške salame so poljske, najboljše nemško vino je špansko, najlepše nemške podobe so francoske, najboljši nemški likerji so angleški, najboljša nemška kuhinja je češka, najboljše nemške slaščice so belgijske, najboljši nemški prasiči so ogerski in najboljši nemški rodoljubi so židovski. Ubogi Nemci! Slovenci imamo vsaj kranjske klobase in kiselo zelje.

Jedina napaka. „Kako vam diše klobase?“, vpraša krčmar gosta. — Gost: „Vže, vže, samo jedno napako imajo.“ — Krčmar: „No, katero?“ — Gost: „Tega, kar bi moralo biti v klobasah, ni notri, to pa, kar je v klobasah, bi ne smelo notri biti.“

Premeten tat. Na glavni pošti v Parizu se je te dni zgodila originalna tatvina. Ko je poštni voz, kateri vozi poštno pošiljatve s pošte na kolodvor, zapustil dvorišče poštnega poslopja, priteklo je za njim v uniformo poštnega sluga oblečen, in napolnjeno poštno vrečo noseč, človek, ter rekel konduktarju, da se je jedna vreča pomotoma dela v voz. Konduktar je voz koj odprl in dotični za njim došli človek je vzel iz njega jedno vrečo ter del vanj drugo, katero je bil s seboj prinesel. Pozneje se je izkazalo, da se je bil navihani tat oblekel za poštnega slugo. Vzel je iz voza vrečo, v kateri je bilo 24000 frankov in jo nadomestil z vrečo v kateri so bili razni ničvredni papirji. Policija pač zasleduje tatu, a doslej še zama.

Koliko korakov naredi natakarkar v jednom dnevu? Nek natakarkar ali točaj v zelo obiskani gostilni je po dogovoru štel nekega dne svoje korake in je naštel celi dan 51348 korakov. To je približno 30 kilometrov ali pet ur hoda.

Samo jedna volja. Mož je imel zelo svojeglavo ženo, katere mu ni bilo mogoče krotiti. Zato je poprosil župnika sveta, kaj mu je storiti. Župnik pokliče moža in ženo k sebi ter jima v dolgem govoru pojasnjuje, kako potrebno je, da se mož in žena lepo mej seboj umevata, da naj imata oba samo jedno voljo. — „Gospod, odgovarja žena, to je vže pri nama. Oba imava namreč jedno samo voljo: Mož hoče gospodar biti v hiši, jaz pa tudi in odtod ves — preprič!“

Župnik: „Miha, žganje je tvoj največji sovražnik.“ — Miha: „Ali ne pravi sv. pismo, da moramo svoje sovražnike ljubi-

ti?“ — Župnik: „To je res; tega pa ne pravi, da jih moramo pozirati.“

Sodnik proti zatožencu: „Vi ste obsojeni na štirinajst dni zapora; imate kaj proti temu?“ — Zatoženc: „Nekaj malega. Jaz imam doma ženo in pet otrok; ali bi se ne dalo tako napraviti, da bi šel po nje in bi vsi skupaj prestali kazen v dveh dneh?“

Zdravnik ženi: „Namažite otroku noge z dobrim žganjem, to mu bo noge vtrdilo.“ — Žena: „Ali je res, gospod zdravnik? Mojemu možu zmirom noge od žganja — oslabijo!“

Drag dar. Ženin: Vaša hči mi je darovala svoje srce. — Oče: Koliko bo pa ta dar veljal mene?

Kedo je iznašel očala?

Že v starih časih, v 5. stoletju pred Kristusom so bile znane izbočene steklene leče, fizika jih imenuje zbiralke, s katerimi se dajo solčni žarki združiti v majhen kolarček, ki pa je tako močan, da vžiga gorljive stvari. To še celo otroci vedo, zato dostikrat zmanjka stari materi očal, njihovi unuki delajo fizikalne poskuse z njimi in se solničnimi žarki. Ta posebnost leč zbiralk tedaj je bila že v starih časih znana: nikjer pa ni dobiti kakega poročila, da bi bili pred 12. stoletjem steklene leče rabili tudi kot povečevalna stekla: v 12. stoletju je opazil to lastnost pravilno brušenih leč Arabec Alhazen Ben Alhazen. Za njim si je učeni frančiškan P. Roger Bacon (rojen 1214., umrl 1294.) profesor v Oksfordu, pridobil za optiko (vednost o svetlobi) obilnih zaslug, ker je preiskoval in razložil pravila, po katerih bi bilo mogoče steklene leče porabiti za očala v pomoč kratko- ali slabovidnim ljudem. Kmalu po njegovi smrti so res začeli izdelovati očala: rabili so jih stari ljudje za potrebo, dandanes seveda jih rabijo tudi mnogi mladi, dostikrat ne za potrebo, ampak iz same nečimernosti, ker je baje „nobel“, očala nositi. Nekedanja očala seveda niso bila delana v tej obliki kakor dandanes: kedor jih je rabil, držal je lečo zbiralko v roki nad knjigo in počasni sel se steklom od besede do besede: raba tedaj ni bila kaj pripravna. Leče zbiralke v današnji obliki očal na nos je izumil Lah Salvino d' Armato; pokopan je v Florenciji, na grobu ima ta-le napis: „Tukaj leži Salyino d' Armato degli Armati, iznajditelj očal. Bog mu grehe odpusti. V letu 1317. Ko bi bil ta mož naprej vedel, koliko mladih ljudi dandanes le za „lepoto“ nosi očala, in si za vselej pokvarja vid, najbrž ne bi bil objavil svoje iznajdbe, bi se bil greha bal, ki ga mladina dela z nečimernostjo.“

Odgovorni vrednik in izdajatelj J. Marušič,
Tiska Hilarijanska tiskarna.

Prihodnja številka „Primorskega Lista“ izide dne 10. decembra.

Orglje

za malo cerkev so na prodaj pod zelo ugodnimi pogoji. Kje, pove vpravništvo lista.

Oglas!

„Pomladanski odmevi“ in „Gorske cvetlice“ pesmi za sopran, alt, tenor in bas, zložil Janez Laharnar.

Dobe se pri skladatelju na Št. Viški gori (p. Slap ob Idriji) in Gašperju Likarju, knigotercu v Gorici, prve za 70 kr., druge za 50 kr. komad.

Prvi fotografični zavod

Antona Jerkiča

v Gorici

poleg škofije prevzame vsa v fotografično stroko spadajoča dela.

Neprekosljivo dela jamči.

Cene poštene.

Štev. 444

3-1

Op.

Razglas.

Naznanja se, da

JAVNA DRAŽBAzastavil III. četrtleta t. j. mesecev
julija, avgusta in septembra 1895.

začne v

četrtrek dne 10. decembra 1896.

ter se bo nadaljevala naslednje četrtke
in ponedeljke.Od ravnateljstva zastavnice
in ž njo združene branilnice.

V Gorici, dne 11. novembra 1896.

G. LIKARv Gorici, Semeniška ulica h. št. 10,
ima izborna zalogo vsakovrstnih pisarskih
in šolskih potrebščin, tiskovin za duhovnije
in županije, mašnih, šolskih in vpisnih
knjig i. t. d.

po najnižji ceni.

Papir najbolje tvarine (kvalitete):
 uradni 500 pol . . . od gl. 2.40 navzgor
 predpisni " " " " " 1.20 "
 pisemski mala 8.ka 100 pol " " -40 "
 " velika " 200 " " -65 "
 Zavitki (kovrte) zasebni
 in uradni 100 . . . " " -20 "
 Škatla (144) peres . . . " " -25 "
 " kamenitih pisal s popirjem ovite 25,
 32, velike 55 kr. Posetnice (vizitke) s tis-
 kom imena, 100 od 60 kr. navzgor. Tiskovine
 za županstva na četrtini pole, kakor so na
 primer "vabila" v urad, jo stanejo 100 le
 25 kr. Preudarki, računi, denarnični dne-
 vniki in opravljeni zapisniki na jako trpežnem
 dokumentnem papirju stanejo pola 3 kr. Vse
 tiskovine na celi poli predpisnega papirja
 so po 1½ kr. pola.

Preskrbuje tudi vsakovrstne tiskovine
 po najnižji ceni; na primer napis na tisoč
 zavitkov ali papirjev za 80 kr.

Z ozirom na dobro blago in naj-
 nižje cene priporoča se kupovalcem.

Svečar J. Kopač v Gorici,

Solkanska cesta št. 9.

priporoča prečastitim cerkvenim oskrbni-
 štvam ter slavnemu občinstvu, garantirane
 pristne čebelno-voščene sveče kilg. po
 2 gld. 45 kr.

Za pristnost teh sveč jamčim z svoto
 1000 kron. — Sveče slabestih vrst za po-
 grebe in stranska razsvetljava cerkvá prav
 po ceni. — Kadila za cerkve: *Lacrima I*
 kilg. po 1 gld. 20 kr., *lacrima II* kilg. po
 1 gld., *granis* kilg. po 60 kr.

Anton Kuštrinv gosposki ulici št. 23, v hiši
g. dr. Lisjaka,

priporoča čast. duhovščini in slav. občinstvu
 v mestu in na deželi svojo trgovino raznih
 potrebščin n. pr.: Kavo: Santos, Sando-
 mingo, Java, bejlon Portoriko in druge. —
 Olja: Lucca, St. Angelo, Korfu, instersko
 in dalmatinsko. — Petrolij v zaboju. —
 Sladkorja razne vrste. — Moko številko 0,
 1, 2, 3, 4, 5. — Več vrst rajža. — Milj-
 sveče prve in druge vrste namreč po ¼
 kila in od enega funta.

Razpošilja blago na vse kraje. — Cena
 primerna. — Postrežba točna.

C. kr. priv. krojni aparati.**Martin Poveraj,**

trgovec in krojaški mojster v Gorici,

na Travniku št. 3. (v Cazzafurovi hiši — tik kavarne Imperiale).

Štejem si v čast, naznaniti p. n. svojim odjemalcem iz vseh stanov,
 prijateljem in ostalemu slavnemu občinstvu, da se nahaja moja trgovina z
 suknenim blagom in izgotovljenimi oblekami ter krojoška delavnica odslej

na Travniku št. 3 v I. nadstropju.

Slavnemu občinstvu se ponuja lepa prilžnost, kupiti sedaj raznovrstno
 blago in izgotovljene obleke pod tovarniško ceno. Razprodajajo se po
 tako nizkih cenah, da se ni bati tekmovanja:

gotove moške obleke, menčikovi, haveloki, jesenske in zimske suknje
ter drugo blago.

Priporočaje se tudi nadaljni naklonjenosti svojih častitih odjemalcev
 v Gorici in na deželi, naznanjam, da sem preskrbel svojo zalogo z novim
 blagom iz večih tovarn.

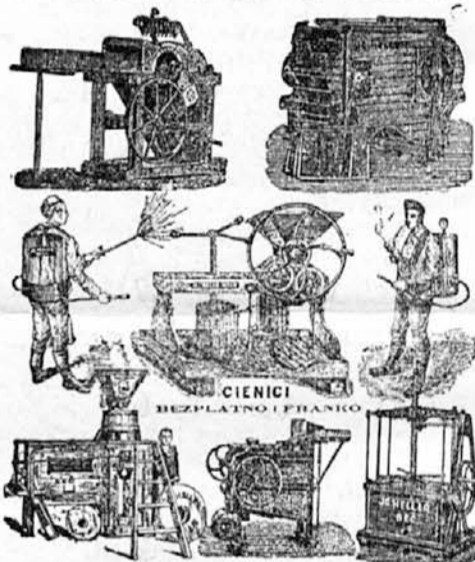
Kedor hoče torej kupiti po ceni razno blago, naj ne zamudi lepo pri-
 ložnost, dokler je v razprodaji velika izbira ter naj pride v mojo prodaj-
 nalnico, kajti postrežem vsacega na splošno zadovoljnost.

Na Travniku št. 3

Na Travniku št. 3

C. kr. priv. krojni aparati.**Vse stroje za kmetijstvo!**

9-20

SVE STROJEVE ZA GOSPODARSTVO**IG. HELLER, BEC**

II. PRATERSTRASSE NR. 49.

Sadne mline s kamenitimi in železnimi
valjarjami,

sadne stiskalnice vsih sestav,

sadne sušilnice in stroje za sadje lupiti,

MLATILNICE,

gepelje, stiskalnice za seno in slamo,

STROJE ZA OBDELOVANJE ZEMLJE,
trijerje, žitočistilnike, brane, mline,trtne škropilnice in vinske stiskalnice
prodaja po jako znižani ceni proti jam-
stvu in na poskus

IG. HELLER na Dunaji

II/2, Praterstrasse št. 49.

Obširni ceniki se dobe zastoj.

Prekupei se iščejo.

→ Posebno se svari pred ponarejenim blagom! ←

Ustanovil l. 1767 Ivan Samassa v Ljubljani.

Ces. in kralj. dvorni zvonar

ALBERT SAMASSA

v Ljubljani

12-13

Zvonovi imajo harmon. in melodične glasove.

Izborna je tudi priprava za zvonjenje, da zvono-
ve do 45 centov more zvoniti en sam mož. Čista
kovina srebrne bliščobe. Močan in čist glas.

Garancija pet let.

Cerkvene priprave iz masivnega bronu;
svečniki, lustri, svetilke, altarni križi,
kanonske tablice, lonci za cvetlice itd.,
dalje gasilnice, pumpe, ograje pri stu-
dencih, ventili itd.Občine in gasilna društva vdobijo naročila
tudi na obroke.

Ceniki brezplačno! Štiri častni diplomi.

21 svetinj.

